

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

Erzsébetváros hatósági rendeleteiből.

I.

Az »Armenia« jelen év ápril havi füzeté említést tesz azon fényes ruhákról is, melyeket az erzsébetvárosi örmények a mult században magukra öltöttek. És előhoz eseteket is, melyekből kitünik, hogy akkor némelyek állásukhoz nem illő, igen drága, vagy tulságos cifra ruha viseléseért pénzbírsággal büntették.

Az »Armenia« állítása igaz, — egykorú oklevélből beszélt. De miért történt e bírságolás? Elmondom.

Áni elpusztulása után a legjobb és legvagyonosabb családok közül sokan elhagyván a barbár ellenség által előidézett nyomor színhelyét, Európa felé vették útjokat. Ott maradt a földbirtok, ott hagyták pompás épületeiket; de vittek magukkal aranyot, ezüstöt, drágakövet bőven. Megtelepedtek idő folytán Krimiában, Lengyelországban, Moldovában, Bukovinában, de édes otthonukat csak e hazában lelték fel. — Habár apáink nem éltek készből, hanem ernyedetlen munkásságuk mindig tudott szerezni: mégis a hosszas vándorlás, annak a földnek megvásárlása, melyre letelepedtek, szép városok és fönséges templomok építése sok pénzükbe került. Azért a magyar földön történt végleges megállapodásuk után e hazában már nem folytathattak olyan fényes életet, milyenhez addig szokva volta. Előre látó apáink tehát, hogy útját állják a beállható elszegényedésnek, a fényezés korlátozását célzó helyes rendszabályok megteremtéséről kezdettek gondoskodni... és azokat, kik e szükséges szabályok ellen cselekedtek, meg is büntették. Mivel az »Armenia« eseteket hozott elő, keresni kezdettem a rendszabályokat.

Hosszabb kutatásaim szerencsés eredményhez vezettek; megtaláltam a mult század első felében kelt és — nézetem szerint — a legelső rendeletet, mely a női ruhaviselet szabályozásáról szol.¹⁾ A törvényhatóság az indokokat is fel-

¹⁾ Erzsébetváros derék polgármesterének, Lengyel Márton urnak szívességeért, mely rendelkezésemre bocsátotta a város levéltárát — itt a nyilvánosság előtt is hálás köszönetet mondani

sorolja, melyek szükségessé tették ezen rendelet közrebocsátását. »Mert látjuk — mondja többek közt — hogy napról napra újabbnál újabb, fölösleges öltözetek jönnek divatba és használatba; mert kis városunkból ki akarjuk irtani a szegénységnek okozóját: a kevélységet, a nagyravágyást.« — »Az idegen uraktól hallottuk: Mily gazdagok lehetnek ezek az örmények, hogy olyan drága ruhákba öltözködnék.« — »Nem tudjuk megkülönböztetni, hogy melyik a gazdag és melyik a szegény.«

Hogy a fényüztést valósággal nagy mértékben gyakorolták az örmények akkortájtban, az indokolásból és rendeletekből tisztán kitünik. Ennek pusztításait és tovább terjedését akarta a hatóság megakadályozni.

Nem lesz talán felesleges¹⁾ az ide vágó — 1738 január hó 30-án kibocsátott — első rendeletet egész terjedelmében közzé tenni: »A tekintetes tanácsos urak tanácsot tartottak és miután látják, hogy napról napra új meg új felesleges és tulságosan sok ruhanemű hozatik divatba és használatba — elrendelték, hogy a válsz-féle főkötőt senki se használja; mert a mely asszonyság (ушпуж) fején olyan főkötő találtatik, az a fejről levétetik és egyszerűsmind 12 magyar forintig megbírságotlatik.«

Tizenkét évvel később 1750 június 16-án újabb törvényhatósági intézkedéssel találkozunk, mely megengedi ugyan a főkötő viselését, de valamint a nőket, úgy a férfiakat is többféle ruhanemű és különböző ékszerek használatától szigorúan eltiltja.

Ezen rendelet — magyar fordításban — szóról szóra következőleg hangzik:

»Mivel látja a város tek. tanácsa, hogy napról napra egyik a másikat felülhaladja a különféle ruhák használatában, azért jónak találta a sok ruha közül az alulirottaknak kitiltását. Olyan ruhát tehát ezután senki se ne viseljen, se gyermekét olyanokba ne öltöztesse; mert arról, a ki e

kötelességemnek tartom. — Lengyel Árpád levéltárnok ur pedig nagy előzékenységgel kézbesített nekem több rendbeli — a mult században a város által kibocsátott rendeletet és örmény nyelven szerkesztett törvényhatósági jegyzőkönyvet.

¹⁾ A fölötte érdekes oklevelet szives készséggel adjuk közre. Küldjön az erzsébetvárosi gazdag levéltárból minél többet! Szerk.

parancsot áthágni merészelné, emberek közt, vagy az utcán, vagy akár hol legyen, levéttetik az, a mi nagy szégyen lenne rája nézve — ezen kívül pénzbeli bírságot is fizet. :

»Ennek okáért tehát megtiltatik, hogy senki gyermekének fején ne találtassék hajpor, lánczocska, gyöngy, boglár vagy másnemű főrevaló ékesség; azonban ha a szükség okvetlen megkívánja, akkor meg van engedve, hogy rézből vagy kerti virágokból tehessenek a fejökre ékességeket; de koszorút, koronát, a mit fejre szoktak tenni, még ha rézből is volnának, nem szabad viselni. Hasonlóképen a karkötő viselése is, melylyel az inget a karra szokták erősíteni — tilos. Mindenki elégedjék meg az Istentől adott hajjal és ne kössön homlokára felesleges dolgokat. A ki ezen parancsnak nem engedelmeskedik, 24 magyar forintig fog megbírságotlatni.« — »És mivel a leányoknak nem engedtetik meg, hogy fejökön ékességeket hordjanak, annál inkább tiltatik, hogy az asszonyok a fejkötőn kívül semmiféle arany, ezüst, gyöngy, vagy másféle ékességeket ne viseljenek a megjegyzett feltételek és bírság mellett. Ezen rendelet végrehajtásával a tekintetes tanács Ötvös János felügyelő urat bizta meg és jogot adott neki arra, hogy azon, kiről megtudja, hogy a törvény ellen cselekszik, a bírságot azonnal vegye fel. Ezen bírságnak egy harmad része a felügyelő urat, a két harmad rész pedig a tanácsot illeti.«

Mint említém, ezen rendelet 1750 június hó 16-án bocsáttatott közre. De — a mint látszik — vagy a rendelet nem volt egészen nyilvános, vagy a felügyelő nem volt képes személyesen felügyelni és a rendeletet végrehajtani, vagy pedig a keresztülvitel több nehézséggel járt; azért ugyanazon év deczemb. 28-án a mondott rendelet a következő módosításokkal bocsáttatott ki:

Az Ur segítségével Erzsébetvárosa a következő határozatokot hozta. A tekint. tanács felkérte főtiszt. dr. Chêngános Mennász apostoli misszionárius-kanonok urat, ki a méltó ágos káptalannak apostoli pronotariususa, esperes, az örmény nemzet archidiakonusa, egyszersmind városunknak érdemdús plebánosa, hogy vegyen ő is részt a gyűlésen,

melynek tagjai a város tek. tanácsa és a tek. polgárok akarata szerint a ruházatviselésre vonatkozólag az alább irt határozatokat hozták; az indokok közül azonban itten röviden csak egy nehányat sorolunk elő:

1. Miután arra törekszünk, hogy megállapodott várost alapítsunk és azt kellően igazgassuk, melyre már — Isten kegyelméből — engedélyünk is van és sok kiváltságokat kaptunk; azért úgy vélekedünk, hogy azt más módon nem leszünk képesek kormányozni, hacsak nem igyekszünk a takarékossgot városunkban meghonosítani.

2. Azt akarjuk, hogy a mi kis városunkból kiirtsuk a kevélységet, a nagyravágyást, a szegénységnek okozóit: a rendetlen öltözeteket; mert napjainkban oly nagyra nőtt a kevélység, hogy nem is tudjuk megkülönböztetni a szegényt a gazdagtól; mivel a szegény is úgy öltözködik, mint a gazdag.

3. Ambár ezelőtt elhatározták a tekint. tanácsos urak és elrendelték, hogy mikép öltözzék a szegény és mikép a gazdag; de a mi nemzetünk engedetlen levén, elrontották a határozatot, úgy hogy most egyik úgy öltözik mint a másik. Azért jónak látta a tek. tanács, hogy mostantól fogva úgy legyen, a hogy itt leírva van.

4. Mivel minden zavart ki akarunk kerülni; azért a tek. tanács elhatározta, hogy az alulirt pontoknak mindenki tartozik engedelmeskedni, legyen az biró, tanácsos, városi polgár vagy nemes, ha e városban él. Az ellenkező avval a bírsággal fog megbüntettetni, a mi itt lenn meg van határozva.

5. Azért is akarjuk, hogy ezen szükséges határozataink érvényesüljenek, mert tulságosan kevély ruhák levén használatban e városban, az ország előkelői (аристократи) nagy bajt hozhatnak fejünknek. Mert sokan közülünk saját füleinkkel hallottuk és most is halljuk ezt a mondást: »Az örmények kimondhatatlan gazdagok kell hogy legyenek, különben nem viselnének ilyen (fényes) ruhát.« Azt mi is látjuk, hogy ezen ruhaneműek nem a mi állásunkhoz való, azért a tek. tanács egyhangúlag jónak vélte, hogy ezen felesleges öltözetek a mi kis városunkból kiirtassanak

és a polgárok se ezen városban, se a környéken, se más országban az alább jegyzett és megtiltott öltözeteket ne viseljék; mert ha valaki a parancs ellen merészelné cselekedni, az meg fog büntettetni.

— A betejező közlemény következő füzetünkben. —

Govrik Gergely.

Tiridát király.

— 286—342. —

Az ifjúság fogékony korában egy alak emelkedik ki a reménytelen helyzetből azon magasztos hivatással, hogy nemzete ügyeiben döntőleg befolyva azt szellemileg megújhoni segítse. Távol a hazától idegen földön Caesáreában hagytuk volt a sok rossz napokat túl-élt Tiridátot, a meggyilkolt Choszrov fiát, kivel a kegyelet lelkétől vezéreltetett gyámnok később Rómába költözött, hogy növendéke jogos igényeinek megvalósítására a legkisebb reménysugár fölvilanását fölhasználja. Ha az e korbéli nemzeti föltámadásnak könyvét kezünkbe vesszük: annak több évlapjaira a fegyverforgatásban kitűnő ifjú Tiridát hősies tulajdonairól meglepő dolgokat kezdett írni Rómában a krónikás, hol eszélyes magatartása által igen kedvelté tette magát a felsőbb körökben. — Nem lesz érdektelen fölemlíteni, hogy az olympiai játékokon ereje és a bajvívásban való gyakorlottsága a legnagyobb megkülönböztetések tárgyát képezé, mely körülmény jövőjére elhatározó s a viszonyok alakulásában új irányt adott. Távol legyen tőlünk, hogy ennek bebizonyítása végett a nagyítás szótárához folyamodjunk. Egy lófuttatás alkalmával sebes iramat közben vetélytársának fortélyos mozdulata által szerkeréről kifordulván, oly szilárd kezét vetett ellenfelének kocsijára, hogy a négy tüzesvérű tátos egy lépést sem tehetett s így bukásából még nagyobb fényvel emelkedett ki. — Rendkívüli ereje még kézzelfoghatóbb kifejezést nyert azon tényében, mely szerint két szilaj bikával folytatott viadalban azoknak szarvait megragadván, úgy megrázta, hogy

az alig lihegő állatok összezuzott nyakokkal terültek le. Hadjáratok alkalmával a legnagyobb akadályok nem voltak képesek kimérni ténykedésének határait. Midőn Probus császár a gothok ellen indult, hogy azokat békére kényszerítse, a takarmány hiánya oly fergeteget idézett elő a zavart ohajtó lovasok részéről, hogy az éktelen lármába és szitkokba kitört nyugtalanokodók neki indultak a csapatvezéreknek. Ekkor Tiridát Liciniusnak, mint szives házi gazdájának sátra nyílásánál állva lebilincselő hatású ellenállása tekintélyének varázsával mérsékletre kárhoztatta a legott széteszlott hetvenkedő tömeget.

De eljött az idő, hogy ő, ki a honszeretet érdekeltségével lesi az alkalmat, törzse leggyűlöltebb ellenfelével érintkezésbe jöhessen. Az igazságos Probus a császárok irtózatossorsának esvén áldozatul, a testőrsereg főnöke: Carus választatott meg. A perzsának jelentékeny hadserge volt Mesopotamiában. Carus hadat indit ellene és Tiridát Seleucia és Ctesiphon elfoglalásában tevékeny részt vett. (284 Kr. u.) A hadsereg örömjaja csakhamar aggodalmas csenddé változott; mert a császárt — mint mondák — a villám sújtotta agyon, és ez a romlásnak biztos jeleként vétetvén, a szájasok visszavonulást lármáznak. A vad bögés Tiridát kilátásait messze távolba taszítja. Numeriánussal, a császár fiával paczkázó csapatok Eufrátnak már tulsó partjára toltak elő, főtörekvésök lévén Tigris határaitól is, ezen a rómaiakra nézve izzó talajról tova haladni. Tiridátot fontos véletlen akadályozza az előhaladásban; lova t. i. a kalandozó ellenségtől megsebesítetvén, málhát és fegyverzetet fölkapván a folyamnak tartva beleugrik s mint olyan, kinek elszántságán az események semmi fordulata nem változtathat, uszva s mindnyájak meglepetésére partra jutva bámulatos feltűnést okozott. E visszavonulás alkalmával Numerianus, úgy szintén azután fivére Carinus meggyilkoltatván a házi testőrsereg főnöke, a dalmacziai születésű Diocletian kiáltatott ki császárnak. — Tiridát, kinek ifjú életében sok volt a ragyogó pont, kedves egyéniség volt a császár előtt is s befolyását akkép tudá érvényesíteni, hogy mindenfelől részvételre talált; ennél fogva Diocletian — értesülvén királyi eredetéről, országlásának harmadik évében (286-ban)

sénél minden idegen befolyást kizártnak tekinteni. Hangsúly nincs rajtuk éppen azért, mert enklitikumok.

Eleget akarunk tenni Kuun gróf a kérdés megvitatását célzó ohajtásának (A IV 100) *még pedig tekintettel az örmény nyelvre is.*

Hasonló birtokos személyragok, mint az új-perzsában, magyarban stb. az új-örményben is vannak: արքա hájr-sz atyá-m, արքա hájr-t atyá-d, (իրեն) արքա-ն hájr-ն aty-ja.

Ez azonban megint nincs semmi összefüggésben az új-perzsával. Az örmény különben sem iráni nyelv, hanem büszkén sorakozik az árja nyelv-ág (=ind, iráni) mellé az indogermán nyelvek sorában.¹⁾

Dr. Patrubány Lukács.

Erzsébetváros hatósági rendeleteiből.

II.

Az öltözeteket illetőleg a férfiak úgy, mint a nők, a fiatalok úgy, mint a leányok, kik e városban tartozkodnak, az alulirt pontoknak engedelmeskedjenek és azok szerint cselekedjenek.

1. Semmiféle arany szövetű öltözet ne legyen a mi polgárainkon, se ezen városban, se ennek környékén, se ezen országban, se más országban. Ne készítsenek e szövetből se mentét, se szoknyát, se kötényt, se örményt, se magyar viselethez tartozó mellényt, se vállfüzöt.

¹⁾ V. ö. Hübschmann, Über die Stellung des Armenischen im Kreise der indogermanischen Sprachen (Kuhn, Zeitschrift für die vergleichende Sprachforschung XXIII 5 s. köv. ok.) továbbá Brugmann Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. Kurzgefasste Darstellung der Geschichte des Altindischen, Altiranischen (Avestischen und Altpersischen), Altarmenischen, Altgriechischen, Lateinischen, Umbrisch-Samnitischen, Altirischen, Gotischen, Althochdeutschen, Litauischen und Altkirchenslavischen. I. Einleitung und Lautlehre. Strassburg, 1886 p. 3, Brugmann Károly az újgrammaticusok egyik főképviseelője, a híres Curtius György utódja a lipcsei egyetemen.

2. Semmiféle ruhaneműn ne legyen ezüst vagy arany ékszer, se kötés, se csipke, se paszomány, se rojt, se bármilyen névvel nevezendő arany vagy ezüst czifraság, se a mentén, se a szoknyán, se a kötényen, se az örmény, se a magyar divatú mellényen, se a vállfüzön; de meg van engedve az arany vagy ezüst zsinor és szarkaláb viselése; a zsinort azonban úgy viseljük, mint a hogy most szokásban van. A zsinorból készült és megfelelő rojttal ellátott szarkaláb, melyen vitézkötés nem lehet, lehet az eddigénél valamivel hosszabb is. Ezt is csak az asszonyok viselhetik, de a férfiaknak nem szabad ezt viselniük; mivel a fejkötőről kell megismerni, hogy szabadok.¹⁾

3. Az arannyal és ezüsttel himzett völegényi zsebkendők és nyakkendők használata tiltva van, ezeket tehát nem szabad használni. Hasonlólag nem szabad arany vagy ezüst himzéssel ellátott abroszokat, párnahéjakat, lepedőket használni.

4. Valamint a nők, úgy a leányok sem viselhetnek aranyos és ezüstös topánkákat, vagy selyem harisnyákat.

5. Hasonlóképen se a férfiak, se a nők ruháján ne találtassék se arany, se ezüst, se selyem krepin; mert tiltva van még az ezüst, arany, vagy selyem szállal való varrás is.

6. Sodronymívű és aranyszáלבól kötött gombokat az öltönyökre sem a férfiak, sem a nők nem tehetnek; arany vagy ezüst zsinoros csizmákat sem szabad viselni.

7. Mindenki azt a fehérműt, mi már készletben van, használhatja békével, míg azok elszakadnak. De mostantól fogva nem szabad az inggallérokat arany fonállal csinálni; azonban az ing-előt és ing-fodort lehet arany szállal himezni.

8. Mindenki azt a paplant használhatja békével, milyene van; de mátol fogva nem szabad arany szövetből, bársonyból, damaszából, brokátból²⁾ és gázból paplant ké-

¹⁾ Ugy látom, hogy nem a határozat hiányos, hanem a jegyzőkönyvi másolat a hibás. Véleményem szerint a rendelet ezen részének értelme következő: A szarkalábot az asszonyok viselhetik, de a leányok nem; mivel a fejkötőről lehet felismerni azt, hogy kik a szabadok.

²⁾ Himzett szövet, arany-ezüst virágú kelme.

szított. Hasonlóképen a völegényi ing se legyen ezüst vagy arany szállal varrva. Ha megtudódik, hogy valaki a fennirt szövetek valamelyikéből magának paplant varratott, meg fog birságotlatni.

9. Elhatározott, hogy a mai naptól kezdve az asztalon semmiféle menyasszonyi hozomány *aliqua* ne legyen. Ezentúl se a völegény a menyasszonynak, se a menyasszony a völegénynek asztali ajándékot ne küldjön. A völegény egyedül öltözzék fel és ne öltöztessék őt a fiatalok.

Ez a tekintetes város határozata, a mit leirt kilencz pontban; és kívánja, hogy e pontokat — Isten segedelmével — megtartsa mindenki; reméli is, hogy a boldogságos Szűz-Mária közbenjárása mellett mindenki e pontokat megtartja.

De ha találatnék olyan kemény fejű tekintetes úr, vagy polgár, különösen azon urak közt, a kik ezen határozat hozatalnál jelen voltak — a ki lábbal akarná ezen pontokat tapatni és engedetlenségből vagy ellenzésből ezen határozatot megsemmisíteni, az olyant a tek. tanács Jézus Krisztus rettenetes ítéletére bizza, hogy számoljon vele; de ezen lelki büntetéstől ő maga az Úr Krisztus mentsen meg mindnyajunkat. Az olyan azonban, ki ezen iszonyatos ítélettől nem félne és az ő megkövesedett szive után járván, a közönségnek kárát kívánná, testi büntetéssel is meg fog büntettetni, huszonnégy (24) aranyat fog birságként fizetni, mely birság négy részre fog osztatni; az egyik rész az egyházé, a másik a tek. tanácsé, a harmadik a tekint. társulat ládájáé, a negyedik az alább jegyzett igazgatóságé lesz. Ezen ügyre nézve felügyelőül a tek. város kinevezte tekint. Ötvös János urat, Issekutz Vártán fiát Auxendet, Unánián Thorosz urat, Issekutz Vártán fiát Chëndánoszt és kezökbe tette a fentirt hatalmat, hogy azokat, kik ezen határozat ellen cselekednének, birságotlatják meg a fenn említett összegig.

Miután a tek. tanács látja, hogy — ugy hamarjában és kiváltképen az ünnepnapok előtt — a tisztelt polgárok nem képesek — mert nincs idejük sem a férfiaknak, sem

az asszonyoknak, sem a fiataloknak, sem a leányoknak — ruháikat ezen megállapított szabályok szerint elkészíttetni és átváltoztatni; azért a tek. tanácsosok a közönségnek időhaladékot adnak még a bekövetkező farsangi napokra is, t. i. hamvazó szeredáig, hogy mindenki öltözetét a tek. város parancsolatja szerint elkészíthesse úgy, a hogy az őt megilleti. Ezen a farsangon tehát mindenki ruhaneműit úgy használhatja, a mint vannak, azonban köteles minden családfő saját házában mindenféle ruhaneműről, legyen az akár férfi, akár női öltözet — az aranyat, ezüstöt lebontani; szóval a megállapított határidőn túl se új, se régi ruhán arany-ezüst ne találtassék. Arról az engedetlenkedőről pedig, ki a parancs ellenére a farsang ideje alatt ruháit át nem változtatván a jövő hamvazó szerdán ezüst és arany ékességekkel menne templomba, a tekint. felügyelő urak a tek. tanács által nekiök adott hatalomnál fogva a kiállított város szolgák által az ilyen ékes ruhát le fogják huzni. Az ilyen tehát nemcsak szégyent fog vallani, hanem még meg fog birságotlatni is a fent meghatározott összegig. Lehet, hogy lesz a polgárság között olyan is, ki azt fogja hinni, hogy ha engedetlenségéért egyszer megbüntettetett, akkor szabad neki bármilyen ruhát viselnie, — azért kijelentjük, hogy az engedetlen annyiszor fog megbirságotlatni, a hány ízben vét e határozat ellen. Ezért értéskre adják ezt a tekintetes tanácsosok a tisztelt polgároknak, hogy senki se mentegethesse magát avval, hogy nem ismerte a határozatot.

Nagyobb megerősítés végett aláírták: főt. P. Chëndánosz Mennász, a tekint. bíró ur és a tek. tanácsos urak, a tek. társulat főnöke és tagjai; egyszersmind a tek. város pecsétjével is elláttatott, hogy mindig változatlanul maradjon.

Kelt üdvösségünk 1751-ik évében deczemb. 28-án, Erdélyben, Erzsébet örmények városában.

Azt, hogy a felügyelőség miként és milyen szigorral járt el tisztjében, a tisztelt olvasó látta már az »Armenia«-ban (1891. évfolyam, 123 lap). Ott folyóiratunk 16 esetet hozott fel és nemcsak a megbirságotlat egyének neveiről tett említést, hanem szólott a büntetés mennyiségéről is;

midőn még azt jegyzem meg, hogy a felügyelőség azok közül, kik nem tartották meg a rendeletet, egyet sem büntetett meg 24 arannyal, — kiegészitem a közölt névsort még öt eset felemlítésével, miket Dániel Ámirá tanácsos jegyzeteiből (pro futura memoria ad Archivum) veszek át:

1. Thorosz Szárkisz felesége, mivel aranyzállal himzett kézelőt viselt, 3 frt. büntetést fizetett.
2. Néhai Ámirá Lukács felesége selyemmel varrt kézelőért 3 frttal birságoltatott.
3. Néhai Chêngánosz Hánkó felesége, ki selyem fonallal himzett kesztyűt használt, 2 frt 38 kr. büntetést fizetett.
4. Néhai Chêngánosz Luszig családja — Thorosz Lukács urékhoz küldött nászsüteményért fizetett 2 frt 38 krt.
5. Lázár ur fia, ki arany sujtásos nadrágot viselt (habár a sujtás megfordítva volt) 2 frt. 38 kr. birságot fizetett.

Govrik Gergely.

Ászvádur.*)

(Elbeszélés az erdélyi örmény életből.)

I.

A kis ember haragos volt.

Félig délre járt az idő és mindössze csak egynehány mustra-néző paraszt állított be a Püspöksüveg-be. Pedig hetivásár volt és a Püspöksüveg az Ászvádur boltja. S ez sokat jelentett.

A hetivásáros parasztok nagy része nála hagyogatta összekuporgatott filléreit, kiknek csak úgy ontotta a sok apróságot, mi konyhához, czipraságra vagy háztűzhez kellett. A kicsike polczok gazdagon megrakva, egyik holmi a másik hátát lapította. De Ászvádur ügyes volt és úgy

*) Szerzőnek ez elbeszélése, közelebbről jelenik meg a konstantinápolyi »Árevelk« című lapban, Cselingárián örmény fordításában.

bánt az összedugott portékával, mint egy mester, a ki könnyen kezeli szerszámját. A falusi oláhok »hárnyik Ászvádur«-nak hívták, míg a városi nép ördögös kezűnek nevezte el, szapora munkája miatt.

Még uri nép is járta a Püspöksüveg-et, holott alig volt egypár lépés az egész lyuk.

Tréfából aztán azt mondogatták, hogy Ászvádurnál még »jó kedvet« is árulnak.

Nem is volt annyi kávészem a boltjában, mint a hány irigye volt.

Ászvádur nem nyugtalankodott miattuk.

Ha azonban úgy egyedül volt a boltban, odament az ajtószöglet mellett álló kis íróasztalhoz, előhuzta annak egyik rekeszéből a berámázott szent Antal-képet, megcsókolta párszor az áhitatos arcú szentet s a mint hosszan nézte, — köszönte, újra kérte segítő malasztját.

II.

Gyereknyi kis ember volt.

Sűrű fekete haja fél homlokát eltakarta, mitől alig választotta el valami szétágazó, nagy szemöldökeit. Piros, élénk arcát benötte a buja fekete szakáll, mit üres ültében kékes-vöröses kezeivel borzogatott. Szemeiből becsületes jóság nézett ki; mikor nevetett, csunya arcza egészen átváltozott s fénylő szemei egy nyugodt lélek tisztaságát tükrözték vissza.

Apjáról, anyjáról csak az öreg Mánuság nénitől hallott valamit, ki könyörületből vette magához árvaságában s hosszú napok alatt nehéz vesződéssel varrogatott pipereholmikkal küldözgette lutrizni házról-házra a városban, hogy megérdemelje a szükös falatokat, miket az öreg Mánuság összeszerezhetett. Egy alkonyattájban aztán az öreg Mánuság leesett a füstös házpadlás lajtorjájáról és Ászvádur . . . sorba járta az öreg asszony ismerőseit és azok lutriszámok helyett temetési költségre adtak össze pár forintot, miért aztán ráhantolták Mánuságra az agyagos földet és — Ászvádur egyedül állott a világban. . . .